

DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2025-4\(44\)-78-85](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2025-4(44)-78-85)

УДК 338.1

JEL Classification: L16; L60

Крістіна Павлівна Коваль

доктор філософії, доцент кафедри підприємництва і торгівлі

Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)

E-mail: kristy80kv@stu.cn.ua. ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-3796-6653>ResearcherID: [AAI-2121-2019](https://orcid.org/AAI-2121-2019)**Владислав Павлович Коваль**

аспірант

Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)

E-mail: vladyslav.koval14@gmail.com. ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-2563-8198>**ПЕРЕРОБНА ПРОМИСЛОВІСТЬ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ
ЩОДО СТАЛОГО ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ**

У статті проаналізовано сучасний стан переробної промисловості України як джерела утворення доданої вартості. Визначено фактори негативного впливу, серед яких високі фінансово-економічні ризики, згорання інвестиційних процесів, низький ступінь співпраці підприємств у ланцюгах створення доданої вартості, недостатність замкнених циклів виробництва продукції вищих технологічних укладів, низькі обсяги витрат на дослідження та розробки та ін. З метою визначення ролі переробної промисловості в умовах повоєнного економічного відновлення акцентовано увагу на ключових аспектах наявного потенціалу, як-от: достатня кількість сировини, можливість отримання зростаючих секторів економіки, покриття публічних закупівель та державного споживання продуктами вітчизняного виробництва, нагальна потреба щодо імпортозаміщення тощо.

Ключові слова: промисловість; переробна галузь; додана вартість; імпортозаміщення; повоєнне відновлення.

Рис.: 2. Бібл.: 9.

Постановка проблеми. Повномасштабна збройна агресія проти нашої країни має нищівний вплив на всі сфери життя суспільства – людські жертви, руйнування інфраструктури, втрата людського капіталу через виїзд за кордон, значний негативний вплив на економіку. Занепокоєння викликає і зниження рівня ВВП на душу населення України загалом та частки переробної промисловості в ньому зокрема.

До того ж актуалізуються питання забезпечення матеріалами та суміжною продукцією процесу відновлення зруйнованої інфраструктури, забезпечення спеціальною технікою процесу розмінування деокупованих територій, наявності в достатній кількості пасажирського транспорту для налагодження автомобільного сполучення звільнених територій, заміщення імпорту з РФ та РБ і багато іншого.

Виходячи з вищезазначеного, переробна промисловість України має стати одним із пріоритетних напрямів економічного розвитку в умовах повоєнного відновлення, враховуючи її здатність забезпечити стійке зростання ВВП за рахунок створення продукції з високою доданою вартістю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку промисловості України перебувають у фокусі уваги багатьох вітчизняних науковців. Зокрема варто згадати про дослідження О. Собкевич, А. Шевченко, В. Русан, М. Бердар, С. Іщук та багатьох інших.

До того ж значна кількість досліджень зосереджена на проблематиці післявоєнного відновлення України з акцентом на засадах сталого розвитку. На увагу заслуговують роботи С. Горблюка, Г. Дугінець, А. Кострубіцької, О. Куца, В. Небрат, О. Охріменко, І. Пидоричевої, О. Пустовойта, М. Скрипниченко, Н. Супрун, Т. Чернявської та ін.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Попри те, що важливість розвитку переробної промисловості України в умовах повоєнного відновлення не піддається жодним сумнівам, є низка питань, що потребують особливої уваги та подальшого дослідження. Поглиблення технологічного відставання економіки України зумовлене не лише об'єктивними зовнішніми чинниками, зокрема повномасштабною збройною агресією проти нашої країни, а й низкою внутрішніх системних проблем, які потребують

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

негайного вирішення. До того ж підґрунтям повоєнного відновлення України має стати концепція сталого розвитку, що, своєю чергою, спонукає до пошуку шляхів модернізації та озеленення переробної промисловості.

Мета статті. Дослідити сучасний стан переробної промисловості України, окреслити ключові виклики та визначити можливості щодо сталого повоєнного відновлення економіки країни.

Виклад основного матеріалу. Переробна промисловість України, що базується на проведенні переробки сировини – продуктів сільського господарства або видобувної промисловості – на кінцеву продукцію, вважається одним із пріоритетних напрямів економічного розвитку нашої країни в умовах повоєнного відновлення економіки.

Протягом останніх десятиліть, внаслідок застосування неефективних підходів, ослаблення переробної промисловості через ігнорування її розвитку на рівні економічної політики, стало однією з причин суттєвого відставання України в темпах економічного розвитку щодо інших країн. Наприклад, у 2021 році ВВП на душу населення України становив 14,2 тис. дол. США, у той час як відповідний показник Польщі становив 37,5 тис. дол., Румунії – 35,4 тис. дол., а Словаччині – 33 тис. дол. США. Частка ж переробної промисловості у ВВП України становила 10,3 %. Серед інших складових ВВП нашої країни: сільське, лісове та рибне господарство – 10,6 %, добувна промисловість та постачання електроенергії – 10,4 %, будівництво – 2,8 %, торгівля, транспорт, організація харчування, проживання – 20 %, професійна, наукова та технічна діяльність, адміністративні послуги – 4,2 %, інші послуги, податки та субсидії – 41,7 %. Для порівняння, частка переробної промисловості у ВВП Польщі становить 17,3 %, Словаччини – 19,1 % [1].

Саме переробна промисловість здатна утворювати продукцію з високою доданою вартістю, що, з урахуванням подальшого розвитку, дозволить забезпечити стійке зростання ВВП.

Особливого значення розвиток переробної промисловості України набуває в контексті повоєнного відновлення економіки, оскільки забезпечує реалізацію ключових інтересів нашої країни, як-от: зайнятість, розвиток суміжних галузей, економічна безпека, зростання доходів бюджету, економічна євроінтеграція та ін.

В умовах повномасштабної збройної агресії промисловість України загалом та її переробна галузь зокрема зазнають нищівних втрат, руйнувань активів, виробничо-збутових та логістичних ланцюгів – від початку бойових дій було пошкоджено або зруйновано активи близько півтисячі великих і середніх приватних та державних підприємств й десятки тисяч малих приватних підприємств. Серед ключових наслідків бойових дій на території нашої країни визначають масштабну деіндустріалізацію – вже у 2022 році частка переробної промисловості у ВВП України скоротилася до 7,6 %, у той час як відповідний світовий показник становив у середньому 15-16 %. А загальні збитки у промисловості України на кінець 2024 року становили 14,7 млрд дол. США [2; 3].

Військові дії в Україні негативно вплинули на підприємства переробного сектору промисловості та призвели до поглиблення технологічного відставання економіки України. Понад третину товарного експорту України у 2023 році (36,1 %) було представлено продукцією сільського господарства. Для порівняння, у 2021 році цей показник перебував на рівні 24,8 %. Також спостерігаються зміни в галузевій структурі функціонування промисловості: частка металургійної галузі скоротилася на 12,1 % порівняно з 2021 роком та становила 17 % у структурі переробної промисловості, хімічної та пов'язаних галузей – 8,9 % (скорочення на 1,3 % порівняно з 2021 роком), що пов'язано з численними обстрілами, окупацією окремих регіонів і підвищеними ризиками та проблемами з електропостачанням у регіонах, де найбільш розвиненими були саме ці галузі. Натомість спостерігається зростання частки машинобудування до 12,3 % (зростання на 3 % порівняно із 2021 роком), що пояснюється нарощуванням кількості державних (зокрема оборонних)

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

замовлень, збільшенням виробництва транспортних засобів та устаткування для енергетичних потреб – виробництво військового транспорту зросло на 97,3 %, автотранспорту – на 84,0 %, кабельної продукції – на 101,2 %, освітлення – на 47,7 %, електродвигунів, генераторів і трансформаторів – на 19,6 % [2; 4; 5].

Що стосується менш технологічних галузей виробництв, то ситуація видається дещо кращою. Частка харчової промисловості у структурі переробної галузі зросла на 9 % порівняно з 2021 роком і становила 39,9 %, легкої промисловості – на 0,9 % (2,2 %), деревообробної – на 0,6 % (3,1 %) [2].

Таке становище зумовлене не лише об'єктивними зовнішніми чинниками, як-от ведення бойових дій, що гальмують технологічні зрушення, а й низкою внутрішніх системних проблем (рис. 1).

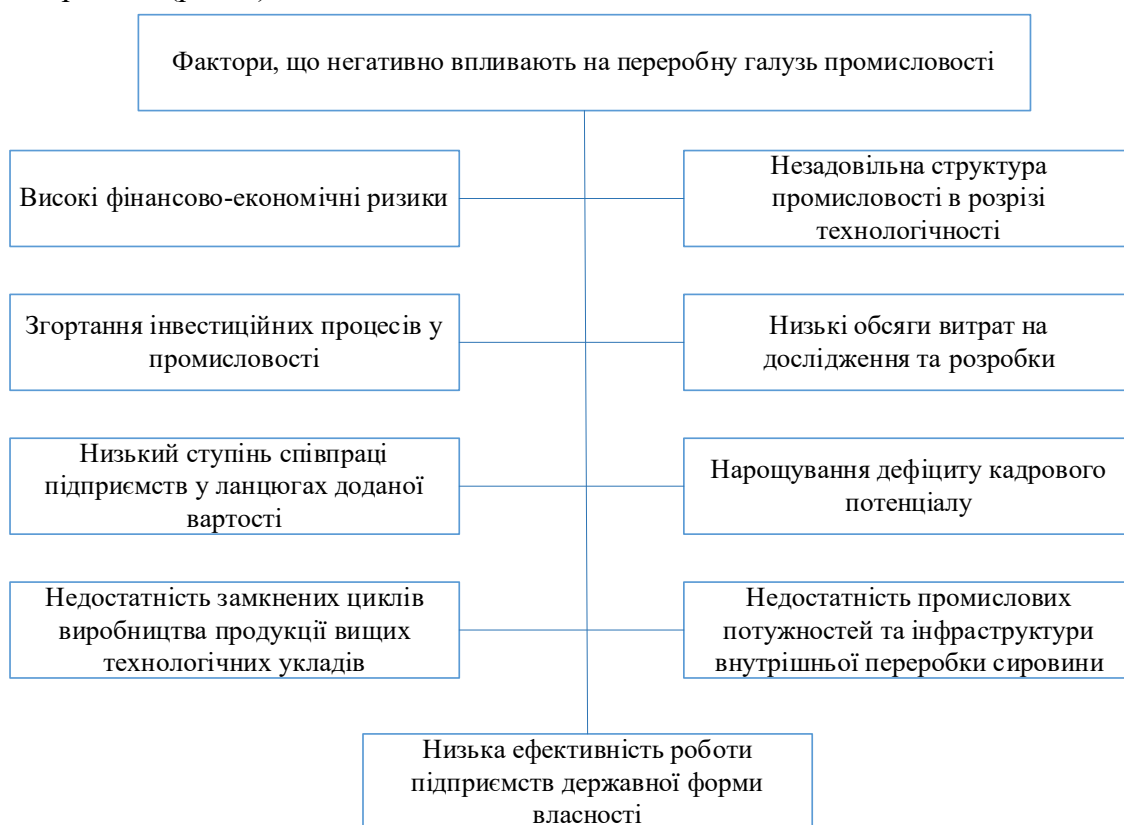

Рис. 1. Фактори негативного впливу на переробну промисловість України
Джерело: [2; 5].

Високі фінансово-економічні ризики безпосередньо пов'язані з питаннями реалізації процесу відновлення промислових підприємств. Протягом 2023 року в розрізі великих та середніх підприємств зафіксовано збитки на суму 119 млрд грн (торкнулися понад 27 % суб'єктів господарювання), що стало на заваді фінансуванню відновлення та розвитку даних підприємств за допомогою ресурсів банківської системи [5].

Поряд із тим, відновлення зруйнованої промислової інфраструктури та запровадження структурної модернізації вимагають значної кількості інвестицій. Проте українська промисловість залишається малопривабливою галуззю для інвестування, в першу чергу через повномасштабну збройну агресію щодо нашої країни. Враховуючи безпекову ситуацію сьогодення, інвестиційна криза може стати затяжною, у той час як інші джерела фінансування, такі як кошти державного бюджету, міжнародних організацій, здебільшого спрямовуються на оборонні, гуманітарні та інфраструктурні проекти, що є більш пріоритетними в умовах війни.

Варто звернути увагу на те, що недооцінення ролі промисловості в повоєнному відновленні може призвести до його суттєвого гальмування [5].

Низький ступінь співпраці підприємств у ланцюгах доданої вартості й недостатність замкнених циклів виробництва продукції вищих технологічних укладів можна здолати шляхом входження підприємств у так звані кластери, що передбачає налагодження коопераційно-виробничих зв'язків щодо галузевої та міжгалузевої співпраці, реалізацію інноваційних проєктів, концентрацію капіталів різних розмірів тощо. Такий підхід допоможе зміцнити технологічний потенціал промисловості та пришвидшить економічне повоєнне відновлення України.

Незадовільна структура промисловості в контексті технологічності пояснюється тим, що частка промисловості в загальному обсязі капітальних інвестицій знижується – 30,8 % порівняно з 36 % у 2021 році. Якщо розглядати переробну промисловість в розрізі структури капітальних інвестицій, то серед лідерів можна виділити харчову промисловість – 28,9 %, деревообробну промисловість – 17,5 %, металургію – 16,8 % та хімічний комплекс – 12,4 %. Щодо високотехнологічного виробництва, то частки інвестицій є мізерними – виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції – 1 %, електричного устаткування – 2,1 %, основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів – 3,6 % [2].

Наукоємність ВВП України перебуває на критично низькому рівні протягом багатьох років – менше ніж 1 %, а за період з 2012 по 2022 рік знизилася більш ніж у двічі – з 0,67 до 0,32 %. Щодо промисловості, то цей показник перебуває на рівні 0,08 %. Для порівняння, найбільший рівень наукоємності ВВП серед країн ЄС демонструвала Бельгія (3,43 %), а найнижчий – Румунія (0,46 %) [2].

До того ж спостерігається значний дефіцит кадрів у промисловості, що безпосередньо пов'язано з воєнними діями, – масовий виїзд громадян за кордон, переміщення всередині країни, мобілізація до лав ЗСУ тощо. До того ж не варто залишати поза увагою такі аспекти, як старіння кадрів, втрата престижності інженерних, проєктувальних і технологічних спеціальностей, що визначають тенденції останніх десятиліть. Для прикладу, за період з 2010 до 2022 року кількість працівників, які зайняті у промисловості, скоротилася майже удвічі – з 3291,9 тис. до 1808,6 тис. осіб. Якщо на початку 2023 року кількість претендентів на одну вакансію в переробній промисловості становила 6 осіб, то у жовтні того ж року цей показник знизився до 0,9 особи на одне вакантне місце [2; 5].

Брак промислових потужностей та недостатність інфраструктури, що використовується під час внутрішнього перероблення сировинної продукції, перш за все пояснюється відсутністю мотивації в підприємств щодо налагодження переробки сировини всередині країни через виклики, що з ними стикаються підприємці під час ведення бізнесу в Україні, та високі прибутки саме від сировинного експорту. Такий стан речей зробив економіку країни більш уразливою до зовнішніх викликів.

Щодо створення та подальшого розвитку інфраструктури переробної промисловості, варто зосередити увагу на тому, що ключовим орієнтиром повоєнного відновлення України визначено саме сталий розвиток, який передбачає ефективне поєднання економічної, екологічної та соціальної складових. Натомість наразі виробничий сектор економіки України виявляє наступні характеристики: у виробництві та експорті переважає низькотехнологічна продукція (ресурсоємність економіки); відносно низький рівень ефективності CO₂ (неефективність використання ресурсів та споживання енергії); високий рівень споживання матеріалів і т.і. Подекуди спостерігається значна залежність від імпорту (електротехніка та машинобудування, текстильна промисловість, деревообробна та паперова промисловість, транспортне обладнання) чи то експорту (металургійна промисловість); значний обсяг відходів (металургійна промисловість); брак інновацій (деревообробна та паперова промисловість, транспортне обладнання) тощо [6; 7].

З початком пандемії COVID-19 в Україні було припинено приватизацію великих підприємств, а з початком повномасштабного військового вторгнення – малих. І хоча восени 2022 року приватизацію малих підприємств було відновлено, що дозволило державі отримати додатково близько 2,5 млрд грн, «велика» приватизація залишається нерозблокованою. До підприємств «великої» приватизації належать підприємства машинобудування, металургії та хімічної галузі, діяльність яких залишається низькоефективною [5].

Для підтвердження важливості розвитку переробної промисловості в Україні як шляху розвитку економіки в умовах повоєнного відновлення варто звернутися до досвіду низки країн щодо цього питання. Японія після Другої світової війни створила одну з найбільших економік саме шляхом розвитку експортноорієнтованої переробної промисловості. План Маршала в Німеччині був спрямований на відновлення промислової економіки саме шляхом розвитку переробної і високотехнологічної галузі. Південна Корея успішно створила високотехнологічну економіку шляхом розвитку переробної промисловості та експорту [1].

Розглядаючи потенціал створення та розвитку переробної промисловості України, можна виділити ключові його аспекти (рис. 2).

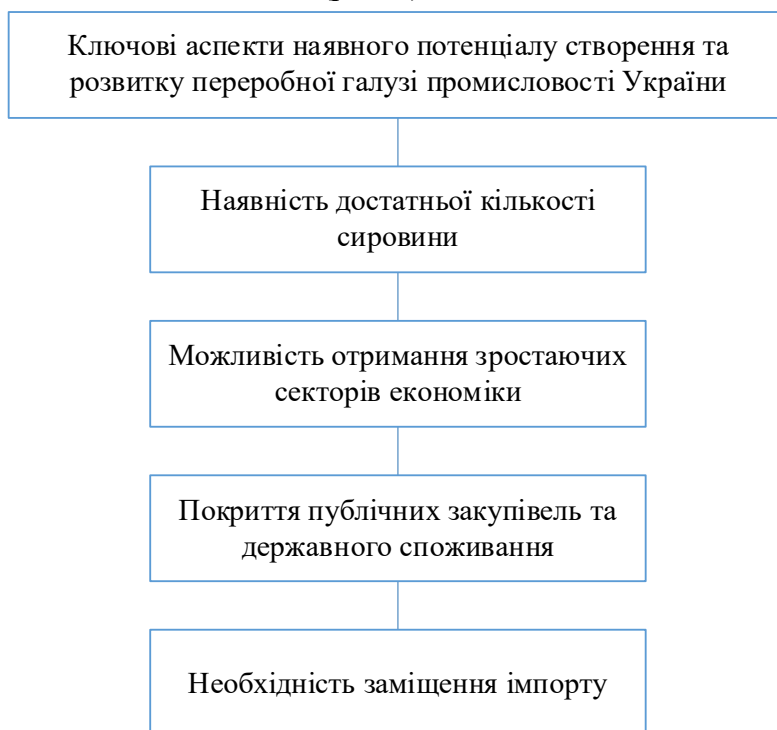

Рис. 2. Ключові аспекти потенціалу створення та розвитку переробної промисловості України

Джерело: [1].

Україна має достатньо запасів сировини, що дозволяє виробляти широкий спектр необхідних товарів, проте 52 % виробленої сировини експортується в необробленому вигляді. Для прикладу, з 85,1 млн т зернових культур 60 % експортується саме у вигляді сировини, з 22,9 млн т олійних культур – 17 %, з 78,3 млн т залізної руди – 57 %, з 0,8 млн т титанової руди – 69 %, з 16,7 млн м³ деревини – 29 %. У той час, як переробка 1 т зерна пшениці дозволяє створити 220 дол. США доданої вартості під час виробництва борошна і 940 дол. США доданої вартості під час виробництва органічних кислот та амінокислот. Щодо деревини, то в процесі переробки 1 м³ для виробництва фанери створюється 190 дол. США доданої вартості, а під час виробництва корпусних меблів – 290 дол. США на 1 м³ деревини [1]. До того ж, незважаючи на те, що перероблена харчова продукція має вдев'ятеро нижчий тоннаж експорту, у структурі товарного експорту України вона формує лише вдвічі меншу частку порівняно з відповідною сировиною (15,2 та 32,6 % відповідно) [5].

Розвиток переробної промисловості України дозволить дати поштовх до зростання суміжних секторів. Застосування кластерних моделей функціонування промислових підприємств сприятиме концентруванню капіталів, реалізації інноваційних проєктів і посилить виробничі зв'язки між представниками галузі. У країнах ЄС функціонують понад 1500 кластерів, розташованих у понад 200 регіонах [2]. До того ж для повоєнного відновлення економіки України пріоритетом виступає стимулювання створення індустріальних та екоіндустріальних парків. Програма розвитку індустріальних парків в Україні передбачає відповідне фінансування для забезпечення будівництва інфраструктури – до 150 млн грн, що надається на безповоротній основі та покриває до 50 % кошторисної вартості робіт з облаштування території чи будівництва інженерно-транспортної інфраструктури. Станом на травень 2025 року зареєстровано 97 індустріальних парків, 37 з яких створені протягом 2024-2025 років. Поряд з цим запровадження функціонування екоіндустріальних парків, діяльність яких має бути спрямована на підвищення економічних, екологічних та соціальних показників діяльності шляхом управління спільними ресурсами, перебуває на початковій стадії. До того ж чинне законодавство про індустріальні парки не містить вимог щодо запровадження засад сталого розвитку в їхню діяльність [3; 8].

Публічні закупівлі та державне споживання також може бути забезпечене саме товарами вітчизняного виробництва. Яскравим прикладом виступає продукція оборонно-промислового комплексу України, що дозволяє забезпечувати потреби оборони на високому рівні. У 2024 році обсяг виробництва озброєнь перебував на рівні 10 млрд дол. США, на відміну від 3 млрд дол. США у 2023 році та 1 млрд дол. США у 2022 році. За підсумками 2025 року цей показник очікується на рівні 30-35 млрд дол. США [3].

До того ж є потреба щодо імпортозаміщення російських і білоруських товарів на внутрішньому ринку України та локалізації виробництва продукції саме на території нашої держави. В номенклатурі імпорту з РФ та РБ ключовою позицією виступали енергетичні матеріали – 60,3 % та 59,3 % відповідно. Крім того, на увагу заслуговує частка імпорту добрив (РБ) – 11,9 %, пластмас, полімерів та виробів з них (РФ та РБ) – 5,3 % та 3,5 % відповідно, засобів наземного транспорту (РФ та РБ) – 1,3 та 4,6 % відповідно, реакторів ядерних, котлів, машини та обладнання (РФ та РБ) – 3,8 та 1,8 % відповідно, деревини та виробів з неї (РБ) – 2,8 %, скла та виробів з нього (РФ та РБ) – 1,7 та 1,1 % відповідно, електричних машин та обладнання (РФ) – 1,2 % та ін. [9]. І знов прикладом щодо втілення заходів з імпортозаміщення може слугувати оборонно-промисловий комплекс. Вже у 2024 році частка вітчизняного виробництва в озброєнні ЗСУ становила 30 %. Причому в розрізі сегментів можна побачити значно вищі показники, наприклад, дрони вітчизняного виробництва складають 96,2 % від усіх використовуваних БпЛА, серед 200 зразків дозволеного до використання ЗСУ автотранспорту 50 % є транспортом вітчизняного виробництва, а зі 130 нових зразків озброєння та військової техніки, використовуваних у бойових діях, близько 100 вироблено саме українськими зброярами [3].

Висновки та пропозиції. Незважаючи на складні обставини, підприємства переробної промисловості України продовжують власну діяльність, адаптуючись до умов сьогодення – інвестують у розвиток виробництва, намагаючись модернізувати не лише бізнес-процеси, а й технологічне оснащення. Головною перевагою подальшого розвитку переробної промисловості України виступає можливість створення доданої вартості саме всередині країни. Враховуючи, що Україна має значний потенціал – достатня кількість сировини, потреба в розвитку суміжних галузей, необхідність імпортозаміщення, використання таких інструментів, як страхування військових ризиків, стимулювання інвестицій у переробку й наближення часу доступу до ринку (створення індустріальних та екоіндустріальних парків, компенсація роботодавцям ЄСВ, часткова або повна компенсація капітальних вкладень), стимулювання внутрішнього попиту (публічні закупівлі з локалізацією, часткова компенсація вартості, державний лізинг промислової продукції вітчизняного виробництва), обмеження експорту сировини та стимулювання експорту готової продукції сприятиме розвитку даного сектору економіки.

Не варто забувати й про те, що саме сталий розвиток визначено одним із ключових орієнтирів повоєнного відновлення України. Цей підхід спонукає вишукувати такі шляхи розвитку переробної промисловості, що дозволять поєднати такі складові, як екологічність, енергоефективність та інклюзивність. До того ж промисловий сектор економіки України, зокрема харчова промисловість, електротехнічна, машинобудівна та металообробна, визначені пріоритетними щодо запровадження сталих бізнес-моделей, зокрема моделі циркулярної економіки, що також сприятиме сталому повоєнному економічному відновленню.

Такий підхід, поряд із всебічною державною підтримкою у вигляді підтримки релокації виробничих потужностей, різноманітних грантових програми, програм доступних кредитів і фінансового лізингу, страхування інвестицій від воєнних ризиків, вдосконалення нормативно-правової бази з урахуванням вимог сьогодення, дозволять використати наявний потенціал переробної промисловості України для ефективного повоєнного відновлення економіки.

Список використаних джерел

1. Переробна промисловість зайнятість, економічне зростання, спроможна держава [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://komprompol.rada.gov.ua/uploads/documents/31367.pdf>.
2. Собкевич О. В. Оцінки індустріальної конкурентоспроможності економіки та технологічного потенціалу промисловості України [Електронний ресурс] / О. В. Собкевич. – Режим доступу: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2024-08/az_konk-promislovosti_12082024.pdf.
3. Собкевич О. В. Заходи підтримки промисловості в умовах повномасштабної війни [Електронний ресурс] / О. В. Собкевич. – Режим доступу: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2025-07/az_zakhodi-pidtrimki-promislovosti_220725.pdf.
4. Переробна промисловість України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://catalog.youcontrol.market/pererobna-promyslovist>.
5. Пріоритети розвитку реального сектора в умовах війни та повоєнного відновлення економіки України: аналіт. доп. / [О. В. Собкевич, А. В. Шевченко, В. М. Русан та ін.]; за заг. ред. Я. А. Жаліла. – Київ : НІСД, 2024. – 104 с. DOI: <https://doi.org/10.53679/NISSanalytrep.2024.03>.
6. Стале відновлення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dream.gov.ua/ua/special/sustainabilityrestoration>.
7. Циркулярна економіка для промислового розвитку в Україні. Дослідження стану [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.recpc.org/wp-content/uploads/2024/08/Baseline-Report_UKR-web.pdf.
8. Про ЕІП (екоіндустріальні парки) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://geipp-ukraine.org/pro-eip/>.
9. Шевченко А. В. Перспективи імпортозаміщення російських та білоруських товарів на внутрішньому ринку України [Електронний ресурс] / А. В. Шевченко. – Режим доступу: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2023-02/importozamischennyarf_df.pdf.

References

1. Pererobna promyslovist zainiatist, ekonomichne zrostannia, spromozhna derzhava [Manufacturing industry employment, economic growth, capable state]. (n.d.). <https://komprompol.rada.gov.ua/uploads/documents/31367.pdf>.
2. Sobkevych, O. V. (2024). *Otsinky industrialnoi konkurentospromozhnosti ekonomiky ta tekhnolohichnoho potentsialu promyslovosti Ukrainy* [Assessment of industrial competitiveness of the economy and technological potential of the industry of Ukraine]. https://niss.gov.ua/sites/default/files/2024-08/az_konk-promislovosti_12082024.pdf.
3. Sobkevych, O. V. (n.d.). *Zakhody pidtrymky promyslovosti v umovakh povnomasshtabnoi viiny* [Measures to support industry in the conditions of full-scale war]. https://niss.gov.ua/sites/default/files/2025-07/az_zakhodi-pidtrimki-promislovosti_220725.pdf.
4. Pererobna promyslovist Ukrainy [Manufacturing Industry of Ukraine]. (n.d.). <https://catalog.youcontrol.market/pererobna-promyslovist>.
5. Sobkevych, O. V., Shevchenko, A. V., Rusan, V. M., Zhalilo, Ya. A. (Ed.). (2024). *Priorytety rozvytku realnoho sektora v umovakh viiny ta povoiennoho vidnovlennia ekonomiky Ukrainy* [Priorities for the development of the real sector in the conditions of war and post-war recovery of the economy of Ukraine: analytical supplement]. NISD. <https://doi.org/10.53679/NISSanalytrep.2024.03>.

6. Stale vidnovlennia [Sustainable Restoration]. (n.d.). <https://dream.gov.ua/ua/special/sustainabilityrestoration>.

7. Tsyrukuliarna ekonomika dlia promysloвого rozvytku v Ukraini. Doslidzhennia stanu [Circular Economy for Industrial Development in Ukraine. Status Study]. (n.d.). https://www.recpc.org/wp-content/uploads/2024/08/Baseline-Report_UKR-web.pdf.

8. Pro EIP (ekoindustrialni parky) [About EIP (Eco-Industrial Parks)]. (n.d.). <https://geipp-ukraine.org/pro-eip>.

9. Shevchenko, A. V. (2023). Perspektyvy importozamishchennia rosiiskykh ta biloruskykh tovariv na vnutrishnomu rynku ukrainy [Prospects for import substitution of Russian and Belarusian goods in the domestic market of Ukraine]. https://niss.gov.ua/sites/default/files/2023-02/importozamischennyarf_df.pdf.

Отримано 08.11.2025

UDC 338.1

Kristina Koval

PhD, associate professor of the Department of Entrepreneurship and Trade
Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine)

E-mail: kristy80kv@stu.cn.ua. ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-3796-6653>

ResearcherID: [AAI-2121-2019](https://orcid.org/0000-0003-3796-6653)

Vladyslav Koval

PhD student

Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine)

E-mail: vladyslav.koval14@gmail.com. ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-2563-8198>

MANUFACTURING INDUSTRY: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES FOR SUSTAINABLE POST-WAR ECONOMY RECOVERY IN UKRAINE

The Ukrainian manufacturing industry, which is based on processing raw materials into final products, is considered one of the priority areas of economic development for our country in the post-war economic recovery context.

Over the past few decades, the weakening of Ukraine's manufacturing industry, resulting from the ineffective use of approaches and the neglect of its development in economic policy, has become one of the key reasons for the country's significant lag in economic development compared to other nations.

The large-scale deindustrialization of Ukraine is due not only to objective external factors, such as the conduct of hostilities, which slow down technological advances, but also to many internal systemic problems: high financial and economic risks, curtailment of investment processes in industry, low degree of cooperation of enterprises in value-added chains, insufficient closed production cycles of products of higher technological structures, unsatisfactory structure of industry in terms of technological capabilities, low amounts of spending on research and development, increasing shortage of human resources, etc.

The development of Ukraine's manufacturing industry is of particular importance in the context of post-war economic recovery, as it ensures the realization of key interests of our country, including: employment, development of related industries, economic security, growth of budget revenues, economic European integration, etc.

Considering the potential for the creation and development of Ukraine's manufacturing industry, its key aspects can be identified: the availability of sufficient raw materials, the possibility of obtaining growing sectors of the economy, covering public procurement and state consumption at the expense of domestically produced goods, and the existing need for import substitution.

The fact that sustainable development is defined as one of the key guidelines for post-war recovery in Ukraine encourages us to seek ways to develop the manufacturing industry that will allow us to combine such components as environmental friendliness, energy efficiency, and inclusiveness.

This approach, along with comprehensive state support in the form of support for the relocation of production facilities, various grant programs, affordable credit and financial leasing programs, investment insurance against war risks, and improvement of the regulatory framework taking into account today's requirements, will allow using the existing potential of Ukraine's processing industry for effective post-war economic recovery.

Keywords: industry; manufacturing industry; added value! import substitution; post-war recovery.

Fig.: 2. References: 9.